

*"Jag säger att om han börjar hänga i gängen och
röka cannabis så kommer han inte kunna studera.
Kan han inte studera kommer han inte få något jobb".*

Djupintervju- och fokusgruppsundersökning med föräldrar om cannabis

Förord

Ett stort tack till alla föräldrar som medverkat i fokusgrupper och djupintervjuer! Föräldrar är de som kan påverka sina barn och ungdomar allra mest. Föräldrars åsikter och erfarenheter är därför mycket värdefulla i det fortsatta drogforebyggande arbetet.

I rapporten finns förslag och idéer från föräldrarna, med en bred spännvidd. Tillsammans med tillgänglig forskning, blir synpunkterna viktiga underlag i det fortsatta förebyggande arbetet.

Stockholms stad kommer använda undersökningens material i utformande av aktiviteter, både lokalt och på en övergripande nivå i staden, inriktade på att färre unga ska testa cannabis.

Ariane Andersson

Enhetschef utvecklingsenheten, socialförvaltningen, Stockholms stad

**Fokusgrupps- och djupintervjuundersökning
riktad till föräldrar med barn i årskurs 7- 9, boende i
Skärholmen och i Rinkeby-Kista stadsdelsområden
Juni 2014**

Dnr: 2.11.4-10/2014

Utgivare: utvecklingsenheten, socialförvaltningen

Kontaktperson: Therese Holmkvist

Konsult: Anders Holmquist & Fredrik Askhem

Markör Marknad & Kommunikation AB

Sammanfattning

Åren 2006-2010 uppmärksammades en ökad narkotikaanvändning bland ungdomar i Stockholms stad. I Stockholmsenkäten 2012¹ var cannabis den klart vanligaste narkotikan som ungdomar använt. I september 2013 genomfördes en fokusgruppsundersökning på uppdrag av socialförvaltningen där föräldrar till ungdomar i Stockholms stad deltog. I fokusgrupperna fördes samtal om cannabis ur flera olika perspektiv: bland annat föräldrars attityd och hållning till cannabis, deras kunskap om drogen samt vilken information man fått eller önskar att få om cannabis i sin föräldraroll.

Under våren 2014 har en liknande fokusgruppundersökning samt en kompletterande djupintervjuserie genomförts. Till skillnad från 2013 riktade sig denna undersökning enbart till föräldrar med barn i skolår 7-9 boendes i stadsdelsområdena Skärholmen och Rinkeby-Kista. Undersökningen omfattar fyra fokusgrupper och 23 djupintervjuer. Två fokusgrupper har genomförts i Skärholmens stadsdelsområde och två i Rinkeby-Kista stadsdelsområde. Sammanlagt har 50 föräldrar deltagit i djupintervjuer och fokusgrupper.

I undersökningen framkommer att föräldrarna är medvetna om att cannabis är ett problem. Flera har stött på cannabis via familjemedlemmar som provat cannabis och genom grannar och andra i närområdet som använder cannabis. Att cannabis säljs och används i familjernas närområde är relativt väl känt. Trots att föräldrarna känner till cannabis är kunskapen om riskerna med drogen låg.

¹ Stockholmsenkäten:
<http://www.stockholm.se/Fristaende-webbplatser/Fackforvaltningssajter/Socialtjanstforvaltningen/Utvecklingsenheten/Prevention/Stockholmsenkaten1/>

Det finns skillnader i föräldrarnas hållning gentemot sina tonåringar vad gäller alkohol, tobak samt narkotika. Något förenklat, kan föräldrarna kategoriseras i tre grupper:

1. De som av religiösa, kulturella eller andra skäl förbjudit ungdomar att testa alkohol, narkotika och tobak. Denna grupp ser dock inte särskilt allvarligt på ungdomars användning av tobak.
2. De som försöker förmå sina tonåringar att hålla sig ifrån alkohol, narkotika och tobak, men som inser att ungdomarna med stor sannolikhet ändå kommer testa några av dessa preparat.
3. De som av religiösa, kulturella eller andra skäl har nolltolerans till ungdomars användande av alkohol, narkotika och tobak, i vissa fall även för de vuxna inom familjen.

I jämförelse med alkohol och tobak ses cannabis som mer allvarligt att använda och som minst allvarligt framhålls tobak. Framförallt pratar föräldrarna med sina ungdomar om tobak och alkohol. Föräldrarna för dock emellanåt samtal med ungdomarna om droger på ett allmänt plan, men mycket sällan om enbart cannabis. Att samtal inte förs om cannabis motiveras främst med att föräldrarna inte sett att behovet har funnits samt att de upplever att kunskapen hos dem själva om drogen är för låg, för att kunna föra ett bra samtal.

Samtliga föräldrar upplever att de inte tagit till sig eller känt behov av information om cannabis och dess risker, men välkomnar mer och framtida information. Informationen bör då enligt föräldrarna i första hand komma via skolan eller genom möten i stadsdelsområdet. Informationen föreslås också komma via media som TV och tidningar. Att informationen har en

förtroendeingivande avsändare anses viktigt. Flera uppger i detta sammanhang att de har ett lågt förtroende för myndigheter och därmed indirekt lågt förtroende för myndighetsinformation. Här avser föräldrarna dock inte skolan när de pratar om myndigheter. För att nå fram på bästa sätt till föräldrarna ska informationen ha en tydlig förankring i verkligheten och kan med fördel anpassas efter mottagarens etnicitet, lokala förutsättningar och i vissa fall genus. Mest meningsfullt är enligt föräldrarna att få vetskap om: hur cannabis ser ut, vilka riskerna är med att använda drogen, hur man upptäcker att någon använt cannabis, vart man vänder sig för hjälp och stöd, hur man ska prata med barnen och vilka argument man kan använda i samtal.

Att man som förälder har en stor påverkan på sina barn råder det inget tvivel om i undersökningen. Föräldrarna inser att de är en viktig faktor för att ungdomar inte ska prova cannabis. En del av föräldrarna påpekar dock, att oavsett förmaningar eller förebyggande insatser, är det alltid upp till ungdomarna själva att säga nej till cannabis.

Innehåll

Förord	2
Sammanfattning	3
Undersökningens bakgrund	7
Undersökningens genomförande	8
Målgrupp	8
Metod	8
Rekrytering	9
Om deltagarna	10
Genomförande	10
Begreppsförklaring	11
Disposition	11
Resultat	13
Tema 1: Kunskap om cannabis	13
Tema 2: Attityd och hållning	16
Tema 3: Information, kommunikation och föräldrarollen	33
Summerande slutdiskussion	49
Referenser	54

Undersökningens bakgrund

Åren 2006-2010 uppmärksammades en ökad narkotikaanvändning bland ungdomar i Stockholms stad. I Stockholmsenkäten år 2012 svarade cirka 10 procent av niondeklassarna att de testat narkotika någon gång. Bland ungdomar i årskurs 2 på gymnasiet hade knappt en tredjedel någon gång använt narkotika. Klart vanligast var användandet av cannabis. Cannabis var också den vanligaste drogen som unga och familjer sökte hjälp för vid Maria Ungdom. Sedan ett par år tillbaka prioriteras därför arbetet för att minska cannabis bland unga.

En mängd olika insatser har genomförts i syfte att minska cannabis bland unga. En del av insatserna har riktats till föräldrar. I september 2013 genomfördes på uppdrag av socialförvaltningen en fokusgruppsundersökning bland föräldrar. Nio fokusgrupper genomfördes med totalt 41 föräldrar, där syftet var att undersöka föräldrars kunskap om samt attityd och hållning till cannabis. Avsikten var också att undersöka hur föräldrarna såg på kommunikation och information, för att målgruppsanpassa arbete med föräldrar framöver.

Frågorna som diskuterades i fokusgrupperna var: kunskap om cannabis, attityd och hållning samt information, kommunikation och föräldrarollen.

I den föregående föräldraundersökningen var fler grupperingar föräldrar underrepresenterade: deltagare från ytterstadsområden, män samt deltagare med ursprung i utomeuropeiska länder. Denna undersökning har genomförts för att nå kategorier av föräldrar som inte nåddes i den tidigare undersökningen.

Undersökningens genomförande

Undersökningen har genomförts i form av fyra fokusgrupper och 23 djupintervjuer. Två fokusgrupper har genomförts i Skärholmens stadsdelsområde och två i Rinkeby-Kista stadsdelsområde. Hädanefter avses stadsdelsområdena med skrivningarna Skärholmen och Rinkeby-Kista.

Målgrupp

Målgruppen för denna undersökning har varit föräldrar till barn i årskurs 7-9 boendes i Skärholmen och i Rinkeby-Kista.

Metod

För denna undersökning har två olika kvalitativa metoder använts: fokusgruppsintervjuer och djupintervjuer. En fokusgruppsintervju är en strukturerad gruppintervju kring ett givet ämne som leds av en moderator. En djupintervju är ett samtal där intervjuaren leder respondenten genom en detaljerad diskussion.

Fokusgruppsintervjuer karakteriseras av att deltagarna diskuterar ett givet ämne utifrån en samtalsguide. En moderator håller i diskussionen för att deltagarna inte ska avlägsna sig från ämnet. (Trost 2010). Styrkan med denna metod är att deltagarna interagerar med varandra och diskussionen kan fördjupas genom deltagarnas åsikter. Intervjuaren har också möjlighet att förklara frågorna och ämnet som diskuteras samt ställa relevanta följdfrågor. Vidare är en styrka att deltagarna reagerar på varandras resonemang vilket skapar en dynamik i diskussionen, till skillnad från i en intervjusituation med endast en intervjuare och en respondent (Stewart, Shamdasani, Rook 2007).

Önskvärt vid fokusgruppsintervjuer är att 6 – 12 personer deltar vid varje tillfälle. Antal tillfällen styrs av hur komplext ämnet som ska diskuteras är samt hur heterogen gruppen är. En riktpunkt är att genomföra minst tre fokusgruppsstillfällen för att kunna urskilja mönster (Stewart, Shamdasani, Rook 2007).

Djupintervjuer är en kvalitativ intervjumetod där en respondent för ett strukturerat samtal med intervjuaren utifrån en samtalsguide som berör ett givet ämne. Till skillnad från exempelvis en kvantitativ intervju tar djupintervjun mer tid i anspråk, ger utrymme för följdfrågor och är mer resonerande till sin karaktär än vad den kvantitativa intervjun är. Djupintervjuer har den fördelen att respondenten fritt kan utgå från sin egen upplevelse av det som efterfrågas samt utveckla och fördjupa svaren. Båda dessa metoder går ut på att förstå hur de intervjuade tänker, känner, vilka erfarenheter de har och hur deras föreställningsvärld ser ut (Trost 2010).

Rekrytering

Riktlinjerna för rekryteringen till fokusgrupps- och djupintervjuundersökningen har varit att minst 50 procent av deltagarna ska vara män, minst 40 procent av deltagarna ska vara kvinnor och minst 70 procent av deltagarna ska vara födda i ett utomeuropeiskt land.

För att säkerställa att deltagarna följt de uppsatta riktlinjerna har flera metoder för rekrytering använts. Rekrytering har skett på plats, i de för undersökningen geografiskt avgränsade områdena. Markörs rekryterare har där tillfrågat personer som befunnit sig i centrum om de passar in i undersökningens målgrupp och kan tänka sig att delta i undersökningen. Urval från SPAR (Statens personadressregister) har använts för att telefonrekrytera. Även något som i rekryteringssammanhang kallas för *snöbollsmetoden* har använts, där en intervjuare i en intervjusituation avslutar med att fråga

informanten om hen känner någon som skulle kunna vara aktuell att intervjua (Trost 2010).

Deltagarmålet per fokusgrupp var mellan 6-8 deltagare. För att nå det målet krävdes en överrekrytering till samtliga fokusgrupper. Till varje genomförd fokusgrupp rekryterades mellan 11-18 personer.

Vid rekryteringen har informanten fått vetskap om att intervjun kommer genomföras på svenska och engelska.

Om deltagarna

Sammanlagt har 50 föräldrar deltagit i djupintervjuer och fokusgrupper enligt nedanstående fördelning:

Datafångstmetod	Stadsdelsområde	Deltagare	Män	Utomeuropeiskt ursprung
Fokusgrupp	Skärholmen	9	4	7
Fokusgrupp	Skärholmen	6	3	5
Djupintervjuer	Skärholmen	10	5	7
Fokusgrupp	Rinkeby-Kista	6	2	3
Fokusgrupp	Rinkeby-Kista	6	4	5
Djupintervjuer	Rinkeby-Kista	13	7	12
Totalt antal		50	25	39

Förutom insamling av data från dessa 50 deltagare har ytterligare några få intervjuer genomförts, som sedan sorterats bort på grund av bristande kvalitet.

Genomförande

Djupintervjuerna har genomförts under april-maj 2014 och fokusgruppsintervjuerna har genomförts under maj 2014. Inför genomförandet av djupintervjuerna och fokusgrupperna utformades en samtalsguide i samråd med socialförvaltningen. Guiden har använts vid varje intervjutillfälle som en hjälp för diskussionerna. Varje djupintervju har tagit 45-60 minuter och varje fokusgrupp har

tagit en och en halv till två timmar i anspråk. Som tack för deltagandet har presentcheckar delats ut (300 kronor/person).

Begreppsförklaring

I resultatredovisningen förekommer begreppen religion och kultur. I rapporten används begreppet ”religion” då någon av deltagarna i fokusgrupperna eller djupintervjuerna uttryckligen framhållit att deras åsikt, hållning eller handlande har sin grund i den religion de tillhör. Begreppet ”kultur” används då det inte är direkt uttalat att deltagarens åsikt, hållning eller handlande beror på en eventuell religiös tillhörighet. Vid dessa tillfällen har personen snarare hänvisat till att deras åsikt, hållning eller handlande grundar sig i traditioner, seder och/eller värderingar. Dock bör det påpekas att traditioner, seder och/eller värderingar eventuellt kan kopplas till personens religiösa tillhörighet, men att den kopplingen inte tydligt nämnts av personerna under fokusgrupperna respektive djupintervjuerna.

Disposition

Resultaten från djupintervjuerna och fokusgrupperna presenteras utifrån tre teman, i enlighet med samtalsguidens uppställning (se bilaga 1):

- Kunskap om cannabis
- Attityd och hållning
- Information, kommunikation och föräldrarollen.

Varje tema inleds med de argument och synpunkter som flest deltagare nämnde i diskussionerna. Sedan följer mindre frekventa argument och synpunkter i fallande ordning, utifrån hur många deltagare som tagit upp ämnet i diskussionerna. I texten redovisas även deltagarnas åsikter genom direkta kommentarer, i viss mån

justerade för ökad läsbarhet och för säkerställd anonymitet. Detta görs genomgående i kursiv stil.

Resultat

Följande del beskriver resultaten från djupintervjuerna och fokusgrupperna.

Tema 1: Kunskap om cannabis

Det första föräldrarna kom att tänka på när de hörde ordet cannabis var droger i allmänhet. I samtalen ansåg föräldrarna att droger är ett problem både för missbrukare, personer i missbrukares närhet och för samhället i stort. Användandet av cannabis får konsekvenser som inte bara påverkar den person som använder drogen, det kan exempelvis även leda till kriminalitet. I de intervjuer som genomfördes i Rinkeby-Kista hade nästan samtliga föräldrar någon form av relation till droger generellt och cannabis specifikt. Erfarenheterna fanns från egna familjemedlemmar som testat droger eller fastnat i ett missbruk. Andra hade grannar eller andra i närområdet med drogproblem och/eller hade sett hur vanligt förekommande droger var i centrum där man bodde.

Vi har mycket problem med ungdomarna i vårt område. Ibland är det vårt fel som föräldrar och ibland är det kommunen och myndigheterna som måste rannsakas. Ungdomarna hänger i centrum för de har inget att göra och det är ett stort problem med droger bland dem som hänger i centrum.

Rinkeby-Kista

I Skärholmen gavs inte bilden av droger som särskilt synliga i och omkring centrum, vilket gjordes i samtalen om Rinkeby-Kista. Föräldrarna i Skärholmen vittnade dock om att problemen fanns även där.

Föräldrarna kom även att tänka på hasch och marijuana när de hörde ordet cannabis. Dessutom framkom att drogerna verkade vara

lättillgängliga, beroendeframkallande och att fler unga tycktes både använda samt vara delaktiga i handeln av drogerna.

Cannabis blir mer och mer vanligt i Husby. De kommer i gäng från andra orter och rekryterar unga som ska sälja här. Det är vuxna personer bakom, men de använder barn som ska distribuera drogerna.

Rinkeby-Kista

Kunskapen var låg hos föräldrarna när det gällde hur cannabis påverkar en person fysiskt samt vilka mentala och sociala risker som följer med drogen. De flesta berättade att de visste att det är farligt att använda drogen. De kunde dock inte utveckla vilka risker ett användande medför mer specifikt än att det är beroendeframkallande, förstör hjärnan och är fysiskt nedbrytande.

Några hade egna erfarenheter eller personer i sin närhet (barn, släkt, grannar och bekanta) som använde cannabis. De som sett andra använda drogen beskrev hur personerna blev antingen lugna och trötta eller uppspelta och glada. Dessutom berättade de att användarna verkar bli mer irriterade och aggressiva när de inte var påverkade av drogen.

De som saknade egna erfarenheter eller någon i sin direkta närhet som använde cannabis, trodde att man blev som när man är alkoholpåverkad: trög i sinnet och glömsk. Någon nämnde även att man kan bli glad, uppspelt och kreativ.

Man kände till att det var farligt att använda cannabis, då det skadar hjärnan särskilt hos unga människor. Användandet i samband med andra aktiviteter som t.ex. bilkörning sågs också som oroande och farligt.

Några av deltagarna med barn som provat cannabis har googlat på riskerna. De berättade bland annat att ämnena i cannabis stannar i kroppen under lång tid. En förälder beskrev att om man fastnar i ett missbruk så blir man aldrig sig själv igen, eftersom det dröjer så lång tid innan ämnena lämnar kroppen. En annan förälder, som även är nattvandrare, menade att det är viktigt att inte bara fokusera på fysiska risker med cannabisanvändande, utan att uppmärksamma att användande ofta leder till kriminalitet.

Jag vet inte särskilt mycket om riskerna. Men jag ser effekterna av droganvändning. Personer får en ändrad personlighet och de behöver pengar till att kunna köpa droger. För att få tag i pengar halkar de ofta in i olika brott.

Rinkeby-Kista

Majoriteten tyckte sig ha otillräckliga kunskaper om riskerna med att använda cannabis. Även föräldrar som arbetade inom sjukvården eller som hade närstående som använt/använder cannabis, berättade att de saknade kunskaper. Den kunskap man hade, kom från den egna ungdomstiden. Föräldrarna utgick också från vad de sett på TV, läst i tidningar, vad de sett ute i centrum eller vad de upplevt i sin egen närhet. Ett par personer nämnde även att de lärt sig något tack vare sin yrkesroll.

Nja, jag har ju sett hur farligt det är genom jobbet. Men jag är inte lika påläst som många ungdomar. Jag kan inte argumentera mot dem som kommer med en massa fakta.

Skärholmen

Jag har viss kunskap, men inte på den nivå att jag kan gå in i en diskussion runt det. Sen kan jag nog relatera till det på ett bra sätt, t.ex. att det är skadligt för alla och att det är värre när man är yngre och utvecklas än för vuxna. Men man behöver mycket

mer kunskap.

Skärholmen

Även om de flesta aldrig sökt information om riskerna med cannabis fanns insikt om att cannabisanvändning bland ungdomar är ett problem och att deras barn kunde utsättas för drogen. De flesta föräldrarna kände behov av att få mer information, utan att veta hur de ska gå tillväga. Alternativt så ansåg föräldrarna att det var tillräckligt att säga till barnen att användandet av droger generellt är dåligt och att de ska hålla sig ifrån det.

De som har erfarenheter (via egna informationssökningar, yrkesutövande och närstående som använder drogen) skulle ändå behöva få mer information om hur farligt det är att använda cannabis. En förälder berättade att de regelbundet gick på möten på Maria ungdom för att diskutera sonens problem med droger.

Behovet av mer information fanns ändå, för att kunna hindra sina yngre barn från att testa droger. Informationen hen fick på Maria ungdom handlade mer om sonens aktuella problem och hur de kan förmå honom att sluta använda droger.

Tema 2: Attityd och hållning

Hållning till alkohol, narkotika och tobak

När föräldrarna resonerade kring alkohol, narkotika och tobak och deras tonåringar så fanns en del skillnader i föräldrarnas resonemang. Något förenklat, kunde föräldrarna kategoriseras i tre grupper:

1. De som av religiösa, kulturella eller andra skäl förbjudit ungdomar att testa alkohol, narkotika och tobak, men som samtidigt inte såg särskilt allvarligt på ungdomars användning av tobak.

2. De som försökte förmå sina tonåringar att avstå från alkohol, narkotika och tobak, men som insåg att ungdomarna förmodligen kommer prova några av dessa preparat.
3. De som av religiösa, kulturella eller andra skäl hade nolltolerans till alkohol, narkotika och tobak, vad gällde ungdomarna och i vissa fall även för vuxna inom familjen.

Den allmänna inställningen var att alkohol, tobak och narkotika skadar hälsan och är dåligt för ungdomar. Dessutom nämnde så gott som samtliga att främst alkohol och narkotika leder till konsekvenser för de unga som kommer att påverka dem hela livet. De ansåg att ungdomarna skulle få svårare i skolan, vilket i sin tur skulle leda till svårigheter att få ett bra jobb. Föräldrarna menade också att andra i missbrukarens närhet kunde skadas, då användandet av alkohol och droger kunde leda till kriminalitet.

Allt är lika dåligt. För de unga är det bara skit. Det är inget för dem och börjar de dricka, så är det svårt att sluta. Man skadar sig själv.

Skärholmen

Samtliga nämnde vid intervjuerna att de förbjudit sina barn att prova alkohol, tobak och narkotika. Några talade om att de inte tolererade alkohol och narkotika av religiösa skäl. Samma personer berättade dock att det var vanligt att vuxna använde tobak inom deras kultur, vilket gjorde att också ungdomarna ofta började röka cigaretter. De ansåg att det självklart inte var bra att ungdomarna rökte, men att det var att föredra framför alkohol eller narkotika.

Tobak är mer okej än alkohol och framförallt droger. Min son har rökt, men har nu börjat snusa istället. Desto mer något

skadar kroppen desto mer förbjudet är det i mina ögon.

Skärholmen

Min tonåring får inte röka, dricka eller använda droger. Men jag vet att de tjuvröker och jag tror tyvärr att alla ungdomar någon gång testar alkohol. Du kan försöka förbjuda men de kommer ändå göra det på grund av grupptrycket.

Skärholmen

Alkohol och droger är inte känt i Somalia, det är vanligare här. Vi är muslimer och för oss är alkohol och droger värst. Det sägs att alkohol är modern till alla problem och jag ser att droger leder till kriminalitet. Skulle jag komma på mina barn med alkohol eller droger skulle jag inte vara deras förälder längre.

Rinkeby-Kista

Andra försökte föregå med gott exempel genom att inte själva använda alkohol, narkotika eller tobak alternativt bara använda det måttligt. De uttryckte dock tvivel kring hur stor betydelse de som föräldrar hade för ungdomars testande av alkohol, narkotika eller tobak. De menade att grupptrycket från umgängeskretsen påverkade mer och att det som förälder var viktigast att visa att man finns till hands om något skulle hända deras barn. Hos dessa föräldrar fanns en viss uppgivenhet; oavsett hur mycket de försökte skulle barnen ändå göra som de ville.

Vi använder inget hemma. Men det hjälper inte alltid. Jag tror det är tillfälligheter om ens barn börjar testa. Mycket handlar om deras personlighet också, om de t.ex. är mycket hemma eller mycket ute. Vi som föräldrar kan göra hur mycket som helst, men om barnen hamnar i fel sällskap kanske de börjar testa och då är det viktigt att som förälder stötta dem. Jag har förklarat för mina barn att om de börjar med något så kommer de ändå

vara mina barn och jag kommer stötta dem, men de kommer antagligen behöva professionell hjälp. Om barnen ber om pengar kommer jag ge dem det för antingen går det till godis och läsk, eller så går det till alkohol. Det är bättre att de får pengar av mig än att de gör något annat för att få tag i pengar.

Skärholmen

Vi dricker måttligt hemma. Jag tycker ändå att det är viktigt att ungdomarna kan se att det går att ha en bra relation till alkohol. Mina barn får inte prova hemma och jag har förbjudit dem att testa. Men jag tror att de säkerligen kommer hamna på fest där det finns sprit. De kanske kommer prova. Det enda jag kan hoppas på är att de minns att jag har sagt att det inte är bra att de dricker och att de kan ringa mig om något händer.

Skärholmen

Jag vill inte att min son ska röka, dricka eller använda droger. Men jag vet att han går på fest där det dricks alkohol. Det jag har sagt är att om de hamnar på en fest där det dricks alkohol så ska de inte stanna kvar till sist. Jag säger att det är de som blir kvar sist som får städa och ta hand om de som är för fulla för att ta hand om sig själva. För några helger sedan ringde han faktiskt och bad om att bli hämtad från en fest som han inte tyckte var kul för att andra var för fulla.

Rinkeby-Kista

Många ungdomar vill prova att dricka och röka, vilket inte är bra. Men nyfikenheten brukar stanna av efter att de fått testa lite.

Skärholmen

Flera föräldrar beskrev sin hållning av nolltolerans vad gäller alkohol, narkotika och tobak och ungdomarna, tills att barnen fyllt

18 år. Andra berättade att de inte pratar ålder utan förväntar sig att barnen ska avstå så länge de bor hemma, alternativt avhålla sig från droger av kulturella eller religiösa skäl och då kanske för hela livet. Några av de föräldrarna som hävdade nolltolerans menade att kravet egentligen inte var ett problem, då deras barn sysslade med idrott eller någon annan fritidsaktivitet och därmed inte ville förstöra sina prestationer med alkohol, tobak eller narkotika.

Min dotter säger att hon är anti-tobak och nykterist. Hon håller också på mycket med sport. Håller man på med något kul och intressant på fritiden så håller man sig borta från sådant skit.

Skärholmen

Min son spelar fotboll. Det känns som att om ungdomarna kommer bort från centrum så klarar de sig. De måste komma härifrån.

Skärholmen

Många av föräldrarna pekade på att familjen var viktig för att ungdomarna ska hålla sig från alkohol, tobak och narkotika. De uttryckte att närvarande vuxna (oftast nämndes fäder, kusiner eller far-/morbröder) som rökte, drack eller använde narkotika, gjorde det lättare för barnen att också prova. Det uppfattades också svårare för övriga i familjen att förmå barnen att förstå att det är fel med alkohol, narkotika och tobak, när personer i barnens närhet använde preparaten. Ytterligare en faktor som beskrevs var att det fanns vuxna med egna problem, som barnen kunde påverkas mycket av.

Min granne har problem med sin man. Han har inget jobb och så fort han får pengar säger han att han ska gå och köpa mat. Istället går han till en kompis och tuggar kat. Då glömmer han att köpa mat och familjen vet inte var han är.

Rinkeby-Kista

Rökning ger cancer, alkohol och droger påverkar hjärnan. Hälsan är det viktigaste för barnen som växer! Mina barn har en 15 årig kusin som röker. Föräldrarna har inte koll. Det är ett problem för många invandrare från min kultur (Somalia). Man lever hela tiden för att bygga upp det man hade innan. Man hade pengar och man hade det bra i sitt hemland. Nu tänker man bara på att tjäna pengar och glömmar bort sina barn. Dessutom är det många familjer som har ett annat problem också. Mannen är van att ha en viss roll i familjen och att han får respekt. I vår kultur är det till mannen barnen kommer när de behöver veta saker, mamman är mer kärlek och omsorg. Det leder till en krock när de kommer till Sverige för här kan kvinnan hävda sina lagliga rättigheter och då tappar mannen allt inom familjen.

Rinkeby-Kista

Rädslan för sina egna barn nämnde flera föräldrar som ytterligare ett problem. Detta diskuterades framför allt i en fokusgrupp i Rinkeby-Kista, men även i ett par djupintervjuer i Rinkeby-Kista och i Skärholmen. De beskrev rädsla inför sina barn, som antingen använde droger och var aggressiva eller som var kriminella och stal för att komma över pengar. Flera berättade också att de hört historier om familjer som bett om hjälp när något barn hamnat i knipa eller börjat använda droger. Detta har i sin tur lett till att myndigheterna kommit och hämtat barnen och familjerna har splittrats. Dessa familjer ser inte hur de skulle kunna få hjälp från myndigheter om behov uppstod och anser det vara bättre att lösa problemen inom familjen. Samma familjer vet dock inte hur de själva skulle kunna hjälpa sina barn och menar också att andra problem i familjen kan finnas, som gör att barnen inte får den hjälp de skulle behöva.

Det är många som är rädda för sina barn. Man är också rädd för socialen och polisen. Det finns inget förtroende alls för dem i Husby. Jag har hört historier om att socialen och polisen tar barnen ifrån oss om man sysslar med droger i familjen. Jag tror själv inte på det, men det är många andra som gör här.

Rinkeby-Kista

Jag och några andra föräldrar i mitt bostadsområde träffas ibland och pratar om allt möjligt. Några där har barn som använder droger, dricker eller stjälar för att få pengar. De vet inte vart de ska vända sig, för de tror att polisen kommer och hämtar deras barn om de ber om hjälp. De säger att det är bättre att försöka lösa problemen själva. Men se hur det gick för min 23-åriga son, han var fri från drogerna sex månader, men nu är han fast igen. Jag säger till dem att de måste söka hjälp, men de vill eller vågar inte.

Rinkeby-Kista

Ungdomars användande av alkohol, tobak och cannabis

Föräldrarnas reaktion på uppgifterna från Stockholmsenkäten

(förekomsten av cannabis bland unga i Stockholm) var att cannabis är ett stort problem i samhället och för unga.

Cannabis, där är det ett totalt förbud. Provar man cannabis kliver man över en gräns. Det gäller alla droger. Då har man hamnat helt snett.

Skärholmen

Om de dricker sprit så märker man det tydligare, tror jag. Det är nog enklare att dölja cannabismissbruket. Det tar nog längre tid innan det syns fysiskt att man använder. Sen är det ju värre med beroendet om vi tänker på cannabis. Så det är värre med cannabis än alkohol, helt klart.

Rinkeby-Kista

Spontant menade majoriteten att cannabis är ett mycket större problem än alkohol och tobak. Men efter att ha resonerat vidare kom flera fram till att alkohol är ett minst lika allvarligt problem. Tobak lyftes också som ett stort bekymmer, men inte lika oroande som alkohol och narkotika.

Det finns ju en rangordning. Det ses ju som farligast att använda cannabis. Men jag tycker nog att det är lika illa att barn börja röka när de är 11-12 år. Sedan är väl rökning inkörsporten till cannabis. Dessutom leder alkohol till lika stora problem som cannabis.

Skärholmen

Jag tycker det är allvarligare med cannabis och narkotika än med alkohol. Men det är nog för att jag själv dricker ibland och vet att jag kan hantera det. Fast om jag tänker efter är det nog lika farligt.

Rinkeby-Kista

Föräldrarna i framförallt Rinkeby-Kista, men även några enstaka i Skärholmen, beskrev att det stora problemet med cannabis i förhållande till alkohol, var tillgängligheten för ungdomarna.

Det är lättare att få tag i droger. Här i området dricker man inte så mycket, man tar droger istället. Muslimer dricker inte alkohol och många upplever att cannabis bara är cigaretter, men det är inte det. Det är knark.

Rinkeby-Kista

Jag har pratat med dottern. Hon säger att massor med kompisar har provat cigaretter och även cannabis. Det är enligt dottern lätt att fixa cannabis och det är bekymmersamt.

Skärholmen

En uppfattning som föräldrarna gav uttryck för, var att cannabisanvändning är en inkörsport till tyngre droger. Med tyngre droger följde ett svårare missbruk och större sociala konsekvenser som t.ex. kriminalitet, enligt föräldrarna.

Det finns tyngre droger som naturligtvis är värre än cannabis. Men cannabis är värre än alkohol och tobak. Det är dessutom en inkörsport till andra droger.

Skärholmen

Droger som cannabis och narkotika är mycket värre än alkohol. Det leder till mer skador, både fysiskt och i samhället. Mycket brott begås bara för att ungdomar inte har jobb. De tar droger och de behöver pengar för att kunna köpa mer droger.

Rinkeby-Kista

Ett annat problem med cannabis i förhållande till alkohol, som benämndes av föräldrarna, var att ungdomar ansåg cannabis som tuffare än alkohol. Föräldrarna beskrev också hur ungdomarna ser och hör om cannabis på film och TV.

Föräldrarna berättade även i intervjuerna att flera av ungdomarnas förebilder använder cannabis. Några föräldrar beskrev även att det bland ungdomar uppfattades som status att använda cannabis.

Det är en romantiserad bild av att röka cannabis, att det inte är så farligt. Det är lite coolt också. Dessutom ser ungdomarna det

överallt i filmer, då är det ju inga problem.

Rinkeby-Kista

Min son vill bli rapartist och få mycket pengar. När jag första gången upptäckte att han rökte cannabis så sa han att han skulle flytta till USA och få skivkontrakt. Han tror att alla framgångsrika som sysslar med musik i USA röker cannabis.

Rinkeby-Kista

Ett par föräldrar i en fokusgrupp nämnde att de såg en väsentlig skillnad mellan cannabis och alkohol och tobak, då cannabisanvändande är olagligt och kan medföra juridiska konsekvenser. Att vuxna får använda alkohol och tobak gör att vissa föräldrar inte har en lika restriktiv hållning vad gäller deras barns användande av dessa preparat. Dessutom tror föräldrarna att ungdomarna tänker att konsekvenserna inte blir lika stora om polisen tar dem efter att de druckit alkohol, i jämförelse med om de använt cannabis. Detta resonemang bemöttes av en annan deltagare i fokusgruppen som talade om att det även är olagligt för ungdomar under 18 år att dricka alkohol och använda tobak. Hen menade att fler måste inse att det är kriminellt att tillhandahålla alkohol och tobak till minderåriga samt att använda det om man är under 18 år.

En förälder som arbetade i skolverksamhet ansåg att statistiken som presenterades (ca.10 procent i åk 9 och ca 30 procent i åk 2 gymnasiet har testat cannabis) förmodligen inte stämde. Dennes upplevelse var att fler använde cannabis och att det är mycket vanligare än vad folk vill eller vågar tro.

Jag jobbar på skola och cannabis är mycket vanligare än vad många tror. Jag hör själv hur ungdomarna pratar om droger i skolan samt så har det uppdagats att det köps och säljs cannabis i skolan.

Skärholmen**Samtal med tonåringar om alkohol, narkotika och tobak**

Samtliga föräldrar berättade att de brukade prata om alkohol, narkotika och tobak med sina barn. De pratade framförallt om alkohol och tobak, för att de ansågs vara teman som man tyckte sig ha kunskap om. När det gällde narkotika hade föräldrarna inte samma utgångspunkt, men vissa brukade ändå prata om det i allmänna ordalag. Samtalen om alkohol, narkotika och tobak förs av föräldrarna främst ur ett hälsoperspektiv. Föräldrarna försöker få barnen att förstå att det är skadligt för unga personer att dricka alkohol samt använda tobak och/eller narkotika.

Jag är stenhård på att det är 18 år som gäller för alkohol. Det är äldre vänner som gett mig rådet att hålla den gränsen så att man är konsekvent. Annars är det lätt att man gör undantag. Rökning pratar vi också om. Vi har en person i släkten som har cancer på grund av det, så det fungerar automatiskt som avskräckare.

Rinkeby-Kista

Jag tycker det är svårt att prata om rökning med min son. Han tycker att cigaretter är normalt och bland hans kompisar i skolan finns det många som röker. Det känns som att det är lite mode i att röka. Dessutom röker hans pappa, som inte bor med oss. Så när han är hos pappa så är det ingen som säger åt honom att han inte ska röka.

Rinkeby-Kista

Jag har pratat massor med mina barn om alkohol och rökning. Jag är själv mycket emot rökning, eftersom jag är en hälsomänniska. Jag har jobbat hela livet med att försöka få dem att förstå hur farligt det är. Det har alltid funnits med i våra

samtal med barnen.

Rinkeby-Kista

Vi har pratat om alkohol, att det skadar hjärncellerna. Vi har pratat om rökning också och jag sa "Vill du få cancer?". Vi har pratat om droger också. Min son säger att det är lätt att få tag i. Men jag säger att om han provar kommer jag vända och gå, jag kommer inte satsa på honom mer. Då är han en förlorare.

Rinkeby-Kista

Jag har pratat med mitt barn om alkohol och tobak. Det är svårare med cannabis. Som förälder blundar man nog lite för det. Sedan är det svårt att veta hur man ska bemöta barnens argument som de kommer med.

Skärholmen

Flera föräldrar berättade att de inte talat om narkotika med sina barn, främst för att de inte upplevt att det funnits något behov av det. De, som har tonåringar mellan 13- 14 år, menade att ungdomarna är för unga för att ens kunna bli utsatta för narkotika. Alternativt så är deras ungdomar aktiva och sysslar med någon idrott eller annan fritidsaktivitet, vilket gör att föräldrarna tänkt att samtal om narkotika inte varit nödvändiga.

Droger har vi inte pratat om, de är för unga. Fast så kanske man inte ska tänka? Man kanske ska börja?! Men jag kan så lite om droger och vet inte vad jag skulle säga förutom att det är farligt.

Skärholmen

Mina flickor spelar basket och är inte ute så mycket. De umgås mest hemma hos kompisar.

Skärholmen

Jag har inte pratat om just narkotika eller cannabis. Det känns inte som det varit aktuellt. Fast det kanske inte är så smart, för dottern har faktiskt varit på fest där det förekommit.

Skärholmen

Vissa föräldrar berättade att de för öppna samtal, som kan beröra allt, med sina barn, men att ungdomarna ändå inte alltid lyssnar. Upplevelsen blir att trots förmaningar, kommer barnen ändå att göra som de själva vill till slut. Föräldrarna beskrev detta med en viss uppgivenhet. Flera la samtidigt till att de tror att budskapet nog nått fram, även om barnen upplever dem som ”mossiga” eller alltför förmanande. Förhoppningen beskrevs om att barnen kommer att fatta rätt beslut när de står inför val om att röka, dricka, prova narkotika eller helt avstå.

Vi har och har alltid haft en öppen relation. De lyssnar väl inte alltid på mig, särskilt inte vid de hetaste diskussionerna. Då vänder de på argumenten och säger att det finns farligare saker än alkohol. De tar inte alltid in det i stunden, men det fastnar nog ändå. Jag har förstått att det funkar så eftersom jag har hört dem använda mina argument senare i sina diskussioner med sina kompisar.

Rinkeby-Kista

Jag pratar med mina barn om att de inte ens ska prova. Men jag tror att alla ungdomar kommer att prova och även ljuga för oss föräldrar. Som förälder måste man vara vaksam. Fast om de skulle börja ta droger tror jag att jag skulle ha svårare att upptäcka det för jag vet inte hur man blir när man använder droger.

Skärholmen

Vi pratar rätt mycket om alkohol, tobak och droger med barnen hemma. Vi har många barn, 10 stycken. Jag tycker att det kan vara svårt att prata om detta ibland och jag vet inte om någon av mina barn använder. De säger att de inte gör det och jag hoppas det är sant. De har många kompisar som påverkar dem och dessa har samtidigt inget att göra på fritiden. Då blir jag rädd att de håller på med droger eller drar runt och gör dumma saker.

Rinkeby-Kista

Några berättade även att de i samtalen med sina barn försöker ge dem bästa möjliga scenario kring hur de ska tänka om de skulle ställas inför frestelsen att testa alkohol, tobak eller narkotika.

Vi har pratat om att inte dricka ren sprit. ”Avstå spriten i alla fall”, säger jag. ”Om ni kommer åt någon alkohol se till att det är öl eller vin för då tappar ni inte kontrollen”, brukar jag säga.

Rinkeby-Kista

Några av de intervjuade nämnde att de brukar ha dessa samtal med sina tonåringar när de ska ut på kvällarna, när de ska ha fest eller när de kommer hem sent. Föräldrarna berättade att de brukar lukta och titta på sitt barn samt gå igenom vad de har i fickorna eller vad de gömt på sina rum.

Jag går igenom min sons rum och hans fickor. Sedan säger jag till honom ”jag vet precis vad du har gjort” och då skäms han så fruktansvärt mycket.

Rinkeby-Kista

Jag gick igenom min sons rum inför en picknick som han skulle på. Då hittade jag sprit på rummet som sonen sa var utköpt av

en "konfa-ledare". Jag berättade då att jag skulle fortsätta leta igenom rummet och att han är tvungen att väcka mig när han kommer hem. Jag hade god lust att åka till picknicken och se vad de gjorde också.

Rinkeby-Kista

Samtal om cannabis

Flertalet föräldrar berättade att de inte pratar om cannabis med sina barn. De tycker att de saknar kunskap om narkotika och därmed även cannabis.

Nej, jag kan för lite om cannabis. Vi har en granne som brukar berätta att hon har en släkting som odlar hasch, jag vet inte varför hon brukar berätta det. Speciellt inte när barnen hör. Jag har inte kommenterat det vidare med barnen, det kanske jag borde göra?

Skärholmen

Jag har knappt pratat om cannabis. Dock har jag pratat lite allmänt, t.ex. om Justin Bieber och cannabis. Det gav stort intryck på dem.

Skärholmen

Det är lättare att säga droger som samlingsnamn. Jag har inte sagt att hasch är inkörsporten, utan jag har pratat om droger generellt.

Skärholmen

Några föräldrar har pratat om cannabis, men menar att det är svårt på grund av att de inte har så stor kunskap. Föräldrarna beskrev att de skulle behöva mer kunskap för att kunna ta en diskussion med sina tonåringar.

Vi har pratat lite om cannabis. Men det är inte så lätt. Jag har försökt säga till min 15-åring att vi ska titta på lite bilder om vad som kan hända om man använder cannabis. Då får man svaret "Vad tror du? Att jag är dum i huvudet eller?". Vad svarar man som förälder på det?

Rinkeby-Kista

Andra berättade att de försöker prata om cannabis när det blir aktuellt, t.ex. när de ser något på TV eller om det dyker upp en tidningsartikel om ämnet.

Vi pratar om droger hemma när det kommer i media och är aktuellt.

Rinkeby-Kista

Föräldrarna tyckte också att det är lättare att prata om konsekvenser av ett cannabis- eller drogmissbruk som inte är fysiska. De ansåg sig ha viss insikt i andra konsekvenser och kan tänka sig scenariot om barnen började missbruka.

Jag säger att om han börjar hänga i gängen och röka cannabis så kommer han inte kunna studera. Kan han inte studera kommer han inte få något jobb. Då kommer han vara fast här och inte kunna ta sig ur problemen. Det är mycket problem som följer av ett missbruk.

Rinkeby-Kista

Ett fåtal föräldrar har pratat mer uttalat om cannabis med sina barn. Då detta har skett har det varit på initiativ från tonåringen själv. Mängden kunskap hos föräldrarna har varierat, men de har alla försökt svara på sina barns frågor.

Det har hänt att vi har pratat om att de tror att det inte skulle vara farligare med hasch än att dricka alkohol. Då har vi pratat mycket om att alkohol försvinner ur kroppen, medan haschet inte gör det. Det finns en föreställning hos unga att det inte skulle vara farligare och det har vi diskuterat.

Skärholmen

Jag kunde inte svara på frågorna som mitt barn hade om cannabis, men då använde jag en presentation som jag fått av en läkare som jag känner. Det var mycket bilder så att de verkligen kunde se vad som händer.

Skärholmen

Ytterligare ett par föräldrar har pratat med sina barn specifikt om cannabis. De har alla egna erfarenheter av cannabis på nära håll.

Hade du frågat någon annan så kanske den skulle säga att de inte pratar om cannabis, men jag tycker att det är det lättaste i världen att prata om. Om jag berättar allt vad jag vet om drogen och om mina gamla kompisar som missbrukade så lyssnar de. Dessutom är det inte ungdomarna som bestämmer och gör de inte som vi kommer överens om, blir det konsekvenser för dem.

Skärholmen

Jag pratar ofta med de yngre syskonen om hasch. Jag vill ju inte att någon av dem ska börja använda som min äldsta son. Jag berättar att man blir förändrad som person. Man blir aggressiv, kan slåss och ge sig på folk. Man blir sur för vad som helst. Man hotar de som bor runtomkring. Man börjar med rån och stölder för att få pengar. Jag kan bara hoppas att de inte börjar också.

Rinkeby-Kista

Tema 3: Information, kommunikation och föräldrarollen

Föräldrarna menade att deras behov av att söka information om cannabis har varit litet. De har hittills inte känt att de behövt lära sig mer om cannabis.

Jag har inte letat. Dessutom vet jag inte var jag ska leta heller.

Rinkeby-Kista

Några har någon gång sökt, eller fått till sig, information om cannabis genom sin yrkesroll. Vissa har sökt information om andra droger och då hamnat på sidor om cannabis. Ett par föräldrar har sökt information om cannabis när de misstänkt att deras barn använt det.

Jag gick specialistsjuksköterskeutbildning och då hade vi en föreläsning av Maria Ungdom. Där fick jag en del information. Men jag har nog inte letat information själv än.

Skärholmen

Jag har ju läst mycket om cannabis genom mitt uppdrag som nattvandrare.

Skärholmen

De föräldrar som sökt information om cannabis, men som inte fått informationen via sin yrkesroll eller genom en utbildning, berättade att de använt Internet för att söka information. De menade att det absolut enklaste sättet är att snabbt googla vad de vill ta reda på.

Någon gång har jag googlat och läst det jag hittat. När jag sökte information var jag orolig för att min tonårsdotter eventuellt hade provat. När jag konfronterade henne avfärdade

hon mig med att jag var dum som trodde det och att hon tagit två starka värktabletter mot sin migrän.

Rinkeby-Kista

Jag sökte på Spice² på Internet och hamnade på webbsidor om cannabis.

Skärholmen

Ett par föräldrar nämnde att de fått information från Maria Ungdom. Den ena av dessa misstänkte att sonen använt cannabis och ville ha information som skulle avskräcka från att prova igen. Den andra förälderns son hade börjat använda cannabis regelbundet.

Jag har fått bilder och information av en kompis som jobbar som läkare på Maria Ungdom. Ser man hur det ser ut här i stadsdelen behöver man avskräckande bilder att visa sina barn.

Rinkeby-Kista

Min son använder cannabis och jag är orolig att min 15-åring kommer följa efter. Jag kontaktade Maria Ungdom en gång för att få svar på några frågor jag hade.

Rinkeby-Kista

Kanaler för information om cannabis

Vid intervjutillfällena funderade föräldrarna på via vilken kanal Stockholms stad bäst når högstadiesföräldrar med information. Varken föräldrarna i Skärholmen eller i Rinkeby-Kista skulle lägga märke till information som kom hem i brevlådan. Några enstaka menade dock att det kunde vara ett komplement, men att informationen huvudsakligen måste komma genom en annan kanal som når föräldrarna, i just deras bostadsområde.

²Spice är en syntetisk cannabinoid. För mer information se:
<http://www.drugsmart.com/fakta/natdroger/>

Skolan som kanal att sprida information

De flesta förespråkade att informationen ska komma från barnens skola. Det gällde både föräldrarna bosatta i Skärholmen och i Rinkeby-Kista. Många av dessa menade att det är viktigast att informationen når deras barn först. Föräldrarna kan få informationen via föräldramöten, hemuppgifter eller via öppna föreläsningar för barn och föräldrar på skolorna. Skolorna är också en naturlig plats för att diskutera problem som gäller deras barn.

Bäst är att ge information genom skolan. Ungarna kan läsa om det i skolan och sedan kan de få läxa om det som de ska ta hem till föräldrarna. Det är också viktigt att informationen når ungarna på t.ex. fritidsgårdar för efter 16 års ålder är det svårt att hålla barnen hemma.

Skärholmen

Jag tror det är bäst att skicka ut informationen via skolan. Det kan komma i veckobreven från klassläraren. Först information om hur barnet presterar och sedan information om cannabis. På så sätt kan man som förälder själv vara den som sätter gränserna. Barnen måste förstå att det är föräldrarna som bestämmer och har kontroll.

Skärholmen

Det bästa sättet att nå föräldrar är nog att låta dem bli en del av skoljobbet. Det kan vara läxor hem och sedan kvällsredovisningar. Eller möten på skolan där föräldrarna ska vara med. Fast man måste komma ihåg att man inte får bli för mycket polis, fast informationen måste vara rak och tydlig dock!

Rinkeby-Kista

Bäst är nog föräldramöte på skolan och föreläsning i samband med det. Fast föräldrarna måste bli tvingade att gå dit. Det måste vara obligatoriskt eller att de som kommer får en belöning för att locka dit dem. De föräldrar som går på dagens frivilliga träffar är redan engagerade.

Rinkeby-Kista

Några i en av fokusgrupperna i Rinkeby-Kista, samt även ett par föräldrar som djupintervjuades i Skärholmen, nämnde att skolan inte är en bra kanal för att sprida information om droger generellt eller cannabis specifikt.

Skolan är inte alltid en bra väg för att skicka med information. Mycket är kulturellt betingat och i en del kulturer är skolan en tydlig auktoritet och barnen kan fara illa om skolan hör av sig till föräldrarna. Dessutom kan vissa grupper tycka att det är jobbigt att gå på möten i skolan om t.ex. droger eftersom de inte vill att det ska framstå som att de har problem med droger inom sin familj. Det gör att de låter bli att gå på möten där flera föräldrar skulle delta samtidigt. Jag vet inte hur, men informationen måste nog vara riktad och komma via flera olika kanaler för olika kulturella grupper i samhället.

Rinkeby-Kista

Vissa föräldrar vill inte gå på möten i skolan där andra föräldrar är med.

Skärholmen

Möten som kanal att sprida information

Flera föräldrar tyckte också att olika former av möten är en bra kanal för att sprida denna typ av information. Mötena kan samla boende i ett bostadsområde eller i en stadsdel, för att diskutera dessa frågor. Mötena kan också vara forum, till vilka någon kommer för

att informera, t.ex. om egna erfarenheter eller om var man kan finna information.

Att få brev hem med information, visst, det kan vara bra. Men jag tror inte att det är bästa sättet. Möten, mellan kunniga inom Stockholms stad och föräldrar kan vara bra, kanske den bästa kanalen.

Skärholmen

Föräldrarna behöver mötas med t.ex. med polisen som kan informera. Dessa möten tror jag är bäst att ha på skolan för Medborgarkontoret är inte en bra mötesplats. Jag vill att det ska vara kopplat till skolan för där är mina barn på dagarna. Information ska vara kort och enkel.

Rinkeby-Kista

Det skulle behöva finnas en lokal dit föräldrar kan gå och prata med varandra om dessa problem. Jag tror det är viktigt att informationen kommer från någon som bor här i området för de känner ungdomarna bättre. Det finns en lokal här, men den kostar 650 kr i timmen att hyra.

Rinkeby-Kista

TV som kanal för att sprida information

Några ansåg att TV var det bästa sättet att föra fram information om cannabis till föräldrar. Flera kan ha svårt med textförståelse och kanske inte läser brev med Stockholms stad som avsändare, eftersom det kan uppfattas som svårt att ta till sig. Via TV når många föräldrar och ungdomar och informationen blir enkel att ta till sig med rörliga bilder. Ett par föräldrar nämnde att informationen via TV gärna får vara skrämmande så den utmärker sig i TV-bruset.

Jag tycker reklamfilmen på TV om alkohol är väldigt bra. Det är bra för den går om och om igen. Den skakar också om lite och det fungerar på mig. Jag är inte ute på Internet så mycket eller håller på med min telefon, så den vägen fungerar inte för mig.

Rinkeby-Kista

Det skulle i så fall vara reklam i TV, inte reklam i brevlådan. Reklamen får gärna vara rolig i början så man lockas att titta och sedan avslutas den med skrämmande fakta.

Rinkeby-Kista

Tidningar som kanal att sprida information

Tidningar, t.ex. gratistidningen Metro som många läser, nämndes som en bra kanal för information. Fördelar som lyftes var att bilder därifrån kan användas istället för text och visas för tonåringar, för att starta en diskussion med dem.

Flera informationskanaler

Ett par andra föräldrar framhöll att de tyckte att Stockholms stad ska gå ut brett med information. Förslagen var utskick i brevlådan, annonser i tunnelbanan eller på bussarna, samtidigt som en kampanj pågår i tidningar och TV. De menade att på så vis kommer ingen kunna undvika informationen och alla kommer ta del av den på något vis.

Jag tror att det är bäst att gå ut hårt så att man når fler. Det tror jag är effektivt för då når man många. Då får föräldrar och ungdomarna information från olika håll. Jag tror också att det är viktigt att nå ungdomarna i första hand, men även föräldrarna.

Skärholmen

SFI-kurs som kanal för information

En förälder tyckte att droginformation är en viktig information för dem som kommer till Sverige från olika kulturer och som kanske hamnar snett in i det svenska samhället. Hen beskrev vidare hur svårt det kan vara att i vissa kulturer prata om missbruksproblem eller att ta hjälp för liknande problematik. Utifrån detta bör sådan information finnas med på SFI-kurser.

Föräldrarna har inte tid med sina barn idag. De är fullt upptagna med att tjäna pengar och bygga upp det som de förlorat när de kom till Sverige. Ett exempel är de som kommer från Syrien nu. De vet, precis som jag, inget om droger. Föräldrarna kan ingenting och därför bör SFI gå in med information. Man informerar om annat, som t.ex. att man inte får slå sina barn osv. Då kan man visa filmer på SFI, det är bra att se och höra.

Rinkeby-Kista

Andra kanaler som enstaka deltagare nämnde i intervjuerna:

- Brev hem i brevlådan med information.
- Information från idrottsföreningar eller andra föreningar.
- E-mail till samtliga föräldrar som har barn i högstadiet.
- Information från vårdcentralen eller sjukvårdsupplysningen.
- Möten med socialtjänsten.
- En app eller ett spel i mobilen.

Vad är meningsfull information?

Oavsett om föräldrarna fått till sig någon information tidigare eller inte så är samtliga i fokusgrupperna och djupintervjuerna överens om att de vill veta mer om cannabis. Flera olika förslag på vad som anses som meningsfull information nämndes.

Den information som föräldrarna anser mest meningsfull är i fallande ordning:

1. Grundläggande information om cannabisplantan och vilka risker som finns med att använda cannabis.
2. Vilka tecken man ska leta efter för att upptäcka att någon använt eller använder drogen.
2. Hur man ska prata med barnen och vilka argument man kan använda i samtal med ungdomarna.
2. Vart föräldrar kan vända sig för att ställa frågor och få hjälp.
3. Hur tillgängliga drogerna är och hur de sprids.
3. Vilka konsekvenser ett missbruk kan leda till. Främst hur vanligt det är att ett missbruk leder till kriminalitet eller hur svårt det blir att få jobb.
4. Statistik, som gärna får vara skrämmande. Till exempel att 10 procent av eleverna i åk 9 har provat cannabis.
5. Hur föräldrar ska hantera grupptryck som ungdomarna kan utsättas för.

Vad cannabis är egentligen? Jag vet ingenting. Jag skulle behöva få veta hur sakerna ser ut. Hur ser plantan ut? Hur växer cannabis? Hur ser cannabis ut när man ska röka det? Vad händer när man röker?

Skärholmen

Förutom informationens innehåll är det också viktigt hur den paketeras och att den är verklighetsbaserad, t ex genom att missbrukare informerar. Föräldrarna menade att det ska vara lätt för alla att relatera informationen till sin egen vardag.

Jag tror det viktiga är att det kommer från dem som har upplevt det i verkligheten. Att informationen kommer från missbrukare eller polisen och fältarbetarna kan nog också fungera.

Skärholmen

Bra information kännetecknas av realitet. Beskrivningar från verkliga livet är det som fungerar bäst. Tillsammans med fakta så att fler förstår hur vanligt det är och också vad konsekvenserna kan bli.

Rinkeby-Kista

Förutom att informationen måste vara verklighetsförankrad så framhöll föräldrarna även att den måste vara enkel och ha ett lätt språk. Muntlig information bör framföras på ett sätt som passar lyssnarna, bland annat genom att informationen tolkas och att det sker i en för mottagaren bekant och trygg miljö.

Det får inte bara vara en massa text och information. Det fastnar varken hos ungdomar eller vuxna. Det behövs bilder som beskriver och som kan visa vilka konsekvenser drogmissbruk leder till.

Rinkeby-Kista

Ytterligare en viktig faktor vad gäller paketeringen är att informationen kommer från en avsändare som mottagaren har förtroende för. Många nämnde att de vet flera föräldrar i framförallt Rinkeby och Husby som har en stor misstro mot polisen och andra myndigheter. De nämnde t.ex. att flera kommer att välja att avstå en inbjudan till informationsmöte från Stockholms stad, då de är rädda att de eller deras barn ska pekats ut och att deras familjer skulle splittras.

Jag vet att många vill kunna lösa obehagliga frågor själva inom familjen och de är samtidigt rädda för polisen, socialen och andra myndigheter. Därför är det bäst att kunna samla personer i samma situation i ett möte där de kan prata med andra som är som dem. Någon, som inte är polis eller kommer från socialen,

skulle behöva komma hit till Husby och informera föräldrar muntligen. Det ska då vara i en lokal dit flera kan gå och som inte är en skola eller myndighetslokal.

Rinkeby-Kista

Flera benämnde att samma information inte bör gå till samtliga föräldrar i Stockholms stad. Den menade att informationen bör vara riktad utifrån målgruppens kulturella tillhörighet, stadsdelsområde och kön.

Mamman och pappan har helt olika roller i familjen. Männen är ute och träffar andra och pratar om allt möjligt. Kvinnorna träffar bara dem från samma kultur och pratar bara om mat och kläder. Mina barn måste alltid respektera mig framför andra. Men jag ser ju att det inte är så i Sverige alls och då tappar man kontrollen över barnen. Jag tror att mammorna vet ännu mindre om drogproblem och hur man tar upp det med sina barn och därför måste man ge dem annan information.

Rinkeby-Kista

En förälder menade också att det är svårt att få dem som mest behöver informationen att ta den till sig- oavsett val av kanal, innehåll och utformning. Man föreslog att informationen spreds vid ett tillfälle som är obligatoriskt för alla föräldrar att närvara vid. Personen kunde dock inte själv komma på något sådant tillfälle.

Majoritet av ungdomarna i högstadieålder avstår från att testa cannabis och narkotika

Avslutningsvis fick föräldrarna fundera kring vilka faktorer som får en majoritet av ungdomarna att avstå från att testa cannabis. Två tydliga grupperingar utmärkte sig bland föräldrarna. Den ena gruppen framhöll föräldrarna och familjens betydelse och den andra

gruppen betonade ungdomarnas egna förmåga att kunna och våga säga nej.

Föräldrar och familj

Majoriteten av föräldrarna tillhörde grupperingen som menade att föräldrarna och familjen är en viktig faktor för att ungdomar ska säga nej till cannabis.

Föräldrarna har stor påverkan. De måste vara tydliga och kolla sina barn. Barnen är mycket själva, t.ex. i skolan. Föräldrarna tror att barnen är där, men jag ser i centrum att många inte är i skolan. Det har föräldrarna ingen aning om.

Rinkeby-Kista

Föräldrarna har en jätteviktig roll och därför försöker jag vara så öppen med mina jag kan. Mamman och pappan måste ha samma linje också, annars går det inte.

Rinkeby-Kista

Har man bra relationer hemma, då finns inget behov av att testa droger eller att smyga med något. Tappar man respekten för familjen, då är man farligt ute.

Skärholmen

Ungdomarnas egen förmåga

Den andra gruppen var mer skeptisk till föräldrars och familjers roll i att förmå ungdomar att säga nej till att testa cannabis. Föräldrarna var övertygade om att ungdomarna kommer att bli erbjudna cannabis och andra droger och menade att det viktigaste då var att ungdomarna är starka som personer och vågar avstå. Några av föräldrarna i denna grupp resonerade kring hur man kan förmå ungdomar att bli starka nog att tacka nej. Enstaka föräldrar nämnde betydelsen av rätt uppfostran och information- för att unga ska förstå konsekvenser och våga stå emot grupstryck. Majoriteten i

denna grupp såg enbart att det var upp till ungdomarna själva att våga stå emot grupptrycket och menade att föräldrarna hade mindre betydelse. De menade att "rätt" typ av kamrater, som inte heller faller för grupptrycket, hade större betydelse.

Det beror på självförtroende. Att man har haft rätta förebilder. Att det finns bra familjeband, att man har ställt upp på barnen i ungdomsåren och lärt dem vad som är rätt och fel.

Rinkeby-Kista

Kompistryck har stor påverkan. Då kan det vara svårt att säga nej. Som föräldrar är det svårt att förbjuda när sådant händer, du är ju inte där på plats. Det handlar mer om ditt barns personlighet, om hon klarar av att säga nej.

Skärholmen

Ungdomarna som säger nej är starka och kan stå emot. Jag tror att det är viktigt att föräldrarna har tydliga regler och visar att droger inte är bra. Man måste vara med och tjata som förälder. Hålla koll på dem så att de inte får chansen och samtidigt få dem att förstå att det är farligt. Det är viktigt att de förstår att de också måste sköta skolan och det kan man inte om man håller på med annat och är uppe sent.

Rinkeby-Kista

Vidare nämnde flera föräldrar att ungdomar som avstår droger har mycket information. De ungdomarna vet att det är farligt, att det finns risk för att bli beroende om de testar och att det kan innebära långsiktiga konsekvenser.

De har förstått allvaret, att det är farligt. Det är nog det enda jag kan säga.

Skärholmen

De har information och de ser hur det gått för andra, de som tar det hamnar fel och det har gått illa för dem. Blivit av med körkort, klarar inte skolan, inget jobb etc. De vill inte hamna där.

Rinkeby-Kista

En annan orsak som nämndes var att ungdomarna som säger nej är rädda. De vet att det är farligt och/eller att det ger konsekvenser om de provar. De har kanske blivit skrämda av information eller egna erfarenheter, som gjort dem rädda för att prova drogerna.

Jag tror det handlar om rädsla. Jag såg en person som snedtänkte när jag var yngre och har blivit erbjuden flera gånger efter det. Men jag vågade inte prova förrän jag var 19 år. Jag var för skrämmd av att inte ha kontroll över mig själv. Problemet är att de som är rädda för cannabis förmodligen inte är rädda för alkohol.

Rinkeby-Kista

Jag tror ungdomarna är rädda för att det ska gå åt helvete. Därför är det viktigt att visa skräckexempel.

Skärholmen

Några framhöll att ungdomarna har sunt förnuft, vet med sig att det är farligt och därför inte vill testa.

Andra faktorer som enstaka föräldrar nämnde i intervjuerna är:

- Erfarenheter från föräldrar eller släktingar som använder/använt cannabis, gör nog att ungdomarna själva inte vill prova.
- De vet att det är olagligt.
- De är aktiva på sin fritid och hänger inte i centrum.

Allting hänger ihop med det vi pratat om tidigare. Är ungdomarna aktiva och sysselsätter sig på fritid, då kan de inte eller så hinner de inte prova på dåligheter.

Skärholmen

Föräldrarollen

En del av deltagarna funderade också på vad som egentligen ingår i föräldrarollen och orsakerna till att barnen känner att de kan "göra som de vill" när de inte är hemma. En anledning som benämndes var att föräldrar i dagens samhälle bryr sig mer om karriären och att tjäna pengar än om sina barn. Flera berättade att många invandrare vill återuppbygga vad de hade innan de kom till Sverige och därför prioriterar jobbet före barnen. Andra säger att det är för enkelt för föräldrar att lägga ansvaret för sina barn på andra, t.ex. skolan, då de själva inte har tid att ta ansvar.

Föräldrar måste ta mer och större ansvar. Har du skaffat barn så måste man ta det ansvaret som det innebär. Det är grundbulten och den saknas många gånger. Det behövs tydliga värderingar och en värdegrund från familjen.

Rinkeby-Kista

Orsaken till att det blivit som det blivit är all stress i samhället. Föräldrarna hinner inte bry sig om sina barn när de hela tiden måste jobba för att bygga upp ett nytt liv i Sverige. De glömmer vad som är viktigast, barnen.

Rinkeby-Kista

Det är det där med tiden. När man jobbar så hinner man inte med så mycket mer än att man kommer hem, lagar mat, sen vill man lägga sig för att orka upp till jobbet nästa dag.

Skärholmen

Några pratade om att fler vuxna behöver visa sig ute bland ungdomarna på kvällar och helger. För få vuxna finns ute, för att de är rädda för ungdomar eller för att föräldrar inte vill göra det pinsamt för sina barn, genom att dyka upp där de befinner sig på sin fritid.

Sverige är ett mesigt land och föräldrarna lägger sig inte i barnens fritid. Det är nästan som gruppsytryck även bland föräldrar och ingen vågar stå emot gruppsytrycket. Skulle fler vuxna röra sig ute bland ungdomarna skulle det inte vara pinsamt för någon och dessutom skulle ungdomarna skärpa till sig.

Rinkeby-Kista

Jag nattvandrade förra veckan och jag tycker att fler föräldrar behöver veta hur verkligheten ser ut i centrum efter kl. 23.00. Jag tror också att flera av ungdomarna tycker att det är skönt att det dyker upp vuxna ibland.

Rinkeby-Kista

Det skulle kunna vara bra med fler engagerade i olika "föräldraverksamheter". Många skyller på att de inte har tid, men är man flera som är med blir det ju allt lättare. Förutom att det blir fler vuxna i centrum kan föräldrarna även prata med varandra om olika situationer med sina barn.

Skärholmen

En deltagare ansåg också att det är svårt att vara förälder idag. Föräldern menade att barnen har problem som de själva aldrig har stött på och inte har erfarenhet av.

Det borde finnas föräldrarådgivning, någonstans man kan ringa kanske? Ungefär som en jourtelefon, FRIS – Föräldrars rätt i

samhället. Jag tror många föräldrar behöver prata med personer med bra erfarenhet som kan ge råd. Jag tror att det är genant för vissa föräldrar att erkänna för sig själva att de har problem med sina barn och då blundar de hellre än söker hjälp.

Rinkeby-Kista

Summerande slutdiskussion

I detta avsnitt summeras resultaten från fokusgrupperna och djupintervjuerna. Kapitlet börjar med metoddiskussion och avslutas med resultatdiskussion.

Metoddiskussion

Syftet med en kvalitativ studie är att få en djupare förståelse för respondenternas argument, åsikter och föreställningsvärld. Gällande de temaområden som diskuterats under fokusgrupperna och djupintervjuerna har deltagarna ofta haft samstämmiga åsikter. Ett dilemma med fokusgrupper är att en eller ett par individer snabbt för fram sina egna åsikter. Detta kan leda till att övriga deltagare i gruppdiskussionen väljer att hålla med de mer verbala individerna istället för att framföra sin egen åsikt. Detta är en ännu större risk i denna undersökning, då vissa personer kan känna sig begränsade av att svenska inte är deras modersmål. Dessutom har det varit svårare att få personer att ställa upp i fokusgruppsdiskussionerna än i djupintervjuerna. Detta kan förklaras av att personerna känner att de inte vill diskutera dessa frågor med andra människor, att de känner sig hindrade på grund av språket och/eller att de inte tror att de kommer vara anonyma i undersökningen. Djupintervjuerna, som genomförts på en plats och vid en tidpunkt som informanten själv valt och som genomförts av enbart en person från Markör, har varit lättare att rekrytera till.

När det gäller skillnader i åsikter kring de teman som diskuterats har de inte kunnat härledas till olika kulturella grupper, kön eller till vilket stadsdelsområde föräldern bor i.

Resultatdiskussion

Denna undersökning visar att den undersökta målgruppen är väl medveten om att cannabis och andra droger medför problem.

Föräldrarna känner till att cannabis förekommer i centrumen och att ungdomarna är en målgrupp för de som säljer drogerna.

Hållning

Vid en direkt fråga svarar föräldrarna att alkohol, tobak och narkotika skadar ungdomarna. Drogerna skadar dem fysiskt, mentalt och även socialt- ungdomarna kan få problem i skolan och senare i arbetslivet. Föräldrarna säger spontant att de har en tydlig hållning mot alkohol, tobak och narkotika när det gäller deras barn. Det framkommer dock att för vissa föräldrar är hållningen inte lika tydlig vad gäller tobaksrökning. Andra anser att det inte spelar någon roll vilken hållning de har, eftersom ungdomar som vill ändå kommer testa alkohol, tobak eller narkotika. I denna undersökning framkommer det att fler föräldrar har en otydlig hållning gentemot alkohol, tobak och/eller narkotika än de som tydligt har nolltolerans.

Kunskap

Föräldrarna är väl medvetna om att cannabis cirkulerar i miljöerna där deras barn vistas. Kunskaperna om cannabis som drog, hur den påverkar användare och vilka risker ett användande innebär, är inte stora hos föräldrarna. Få föräldrar har själva sökt information om cannabis.

Även de föräldrar som har egna erfarenheter av cannabis, då personer i deras närhet använder drogen eller de som kommer i kontakt med narkotika i sitt arbete, anser att de har för liten kunskap om cannabis. Dessa föräldrar som har fått viss kunskap uppfattar ändå informationen de fått som knapphändig. De känner inte att de har mer kunskaper eller är bättre rustade att samtala med sina barn om cannabis än de föräldrar som aldrig fått information om droger.

Mer information

Inbjudan till djupintervjuerna och fokusgrupperna har varit en ”ögonöppnare” för föräldrarna. De har insett att det vore bra med mer kunskap om cannabis och även om annan narkotika och alkohol. Dessutom upplever föräldrarna att barnen, som antingen är födda i Sverige eller som bott i Sverige under hela sin skoltid, har tagit till sig den svenska kulturen i större utsträckning än de själva gjort. Föräldrarnas upplevelse blir att de inte har full förståelse för sina barns handlingar eller insyn i vad som sker i barnens liv. Det finns en tro om att tonåringarna i föräldrarnas hemland, inte skulle utsättas för vissa problem i samma utsträckning, som de gör i Sverige. Det gör att föräldrar känner att de även behöver information om hur de ska samtala med sina barn om dessa problem.

Det framkommer också att viljan att söka hjälp vid eventuella drogproblem inte är stor. Vissa vill hellre hantera eventuella problem inom familjen och anser inte att det är någon annans ansvar. Dessa vill också upprätthålla en fasad, som visar att deras familj inte har några problem. Det gör att den information som de nås av måste kunna omsättas i egen handling, så att den kan hjälpa familjer och ungdomar med drogproblem. Alternativet är att informationen riktas direkt till ungdomarna, så att de blir tillräckligt starka som individer och kan avstå erbjudanden om att testa droger.

Kanaler för distribution av information

Föräldrarna som Markör har intervjuat har olika preferenser vad gäller bästa möjliga kanal för distribution av information. För vissa föräldrar är skolan den bästa informationsvägen. Skolan är en plats till vilken både föräldrar och barn har en koppling. Det gör att skolan känns som en naturlig plats för att få information om vad som sker i deras barns liv. För andra är inte skolan en bra kanal, då föräldrarna inte vill, kan eller hinner gå på möten i skolan. Ytterligare en uppfattning är att skolan bara hör av sig med

information gällande deras barn, när något inte står rätt till. Det kan innebära att föräldrarna undviker möten där andra föräldrar närvarar, då de inte vill att det framstår som att de har problem med sina barn. Dessutom finns alltid risk för språkförbistringar, vilket kan göra att det svårt att hänga med i och förstå vad som diskuteras på möten i skolan.

En annan väg för information är möten i stadsdelsområdena. Detta skulle vara möten där föräldrar med samma bakgrund eller någon annan gemensam nämnare, träffas och diskuterar dessa problem.

Det är då viktigt att informationen kommer från någon person som föräldrarna i just den gruppen har stort förtroende för. Dessa möten bör ske i de befintliga, naturliga mötesforumen i de olika stadsdelsområdena, till exempel i olika föreningar.

Andra kanaler för informationsspridning är media, såsom TV och tidningar. Information om droger bör också ingå i SFI-kursen som nyanlända deltar i.

Paketering av information

Det är viktigt hur informationen presenteras samt vem som är avsändare. De allmänna ståndpunkterna som framkommer är att informationen måste vara verklighetsbaserad och innehålla konkreta exempel. Boende i olika stadsdelsområden eller i olika kulturella grupper ska kunna känna igen sig och ta till sig budskapet. Dessutom måste informationen vara enkel, lättläst och kortfattad. Information baserad på bilder föredras framför text.

I undersökningen framkommer åsikter som inte kan sägas vara generella för deltagarna i denna undersökning men som ändå bör tas i beaktande. En sådan åsikt är att förtroendet för myndigheter är mycket lågt. Denna misstro mot myndigheter blir relevant att undersöka vidare. Innebär misstron att man inte prövat söka hjälp från myndigheter? Har hjälpen man fått inte varit tillräcklig eller

vad man önskat? De känner även att kontakt med myndigheter har inneburit mer problem. Ytterligare en faktor som skapat misstro mot framförallt polisväsendet är de så kallade ”Husby-skjutningarna”.³ Utifrån detta bör information som skickas till föräldrar i dessa stadsdelsområden ha en neutral framtoning. Polisens och/eller Stockholms stads emblem bör inte vara framträdande som avsändare på informationsmaterialet.

Det är även viktigt att informationen anpassas utifrån mottagarens kulturella tillhörighet, stadsdelsområde och i vissa fall även kön. Det är även av värde att information riktas direkt till ungdomarna i dessa stadsdelsområden. Detta för att det finns en uppgivenhet hos vissa föräldrar kring deras möjlighet att påverka barnens förmåga att säga nej till att prova droger. Dessutom är det flera föräldrar som av olika anledningar inte har tid, eller tar sig tid, med sina barn i den utsträckning de skulle behöva. Det gör att barnen inte får någon stöttning hemifrån och de kommer då själva behöva välja ståndpunkt i beslut som kan komma att få stor inverkan på deras liv.

³ ”Husby-skjutningarna” var en händelse som skedde 2013 då en 69-årig man blev skjuten av polis i Husby. De efterföljande konsekvenserna blev att bilar sattes i brand av missnöjda ungdomar som även kastade sten på polis, ambulans och brandkåren.

Referenser

Tryckta källor:

Stewart, D, Shamdasani P, Rook D (2007) *Focus Groups Theory and Practice*, Thousand oaks; Sage Publications Inc.

Trost, Jan (2010) *Kvalitativa intervjuer*, Lund: Studentlitteratur AB

Andra källor:

Stockholmsenkäten:

<http://www.stockholm.se/Fristaende-webbplatser/Fackforvaltningssajter/Socialtjanstforvaltningen/Utvecklingsenheten/Prevention/Stockholmsenkaten1/>

Drugsmart:

<http://www.drugsmart.com/fakta/natdroger/>